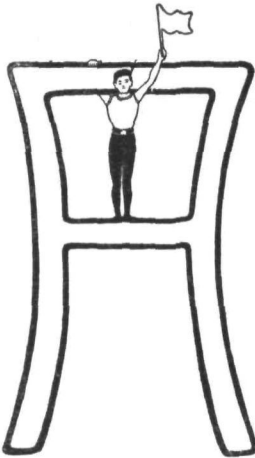

BORISOV:

Dober nasvet.

nže je pasel svojo čredo visoko na planini. Na udobni skali sedeč, je zadovoljno opazoval ovčice in kozice, ki so se pasle pod njim.

Nenadoma začuje za seboj slaboten glas: »Pomagaj mi, brate!«

Anže skoči kviško, ne vedoč, ali bi jo ubral na desno ali na levo. Ko pa zagleda pred seboj mladeniča svojih let, se toliko opogumi, da odgovori: »S čim naj ti pomagam, ko pa sam nimam ničesar!«

»Skorjico kruha bi mi morda lahko odstopil, če nimaš prazne torbe,« nadaljuje neznanec.

»To pa, to!« — Anže je segel v torbico in privlekel iz nje velik kos kruha ter ga dal prosilcu.

Sedaj je neznanca šele malo natančneje ogledal. Opazil je, da ima pod pazduho debelo knjigo in da ni tako slabo oblečen, ampak celo napol gosposko.

Molče je opazoval mladeniča, ki je kaj slastno vgriznil v podarjeni kos kruha. Čudno se je zdelo Anžetu, da ta študirani človek — vsaj tako je sklepal Anže po debeli knjigi — zaide v to samotno planino in prosi njega kruha kot navaden počestni berač.

»Kako ti je ime, pastirče?« vpraša čez kratko neznanec.

»Anže mi pravijo, a doma sem tu dol pod hribom v vasi Podgorje.«

Neznanec vzame iz žepa svinčnik in nekaj zapiše v knjigo. Nato pa pravi: »Hvala ti, Anže! Drugega plačila ti ne morem dati za kruh kot zahvalo, a tvoje ime si zapomnim!«

Po teh besedah jo ubere mladenič nizdol po hribu, in preden je prišlo Anžetu primerno vprašanje na um, mu je že izginil oni izpred oči. A opazoval ga je še s svojimi bistrimi očmi tja v dolino in videl, da je potnik zavil v nasprotni hrib.

Anže je od tedaj čestokrat ugibal, kdo bi bil oni človek, ki je potoval s knjigo pod pazduho čez hribe in doline; pa ni mogel priti do prave sodbe. Zakaj do takrat še ni videl knjige pri drugem človeku kot pri duhovniku. — Bilo je namreč to pred davnimi leti.

*
* *
*

Anže je dobil po očetovi smrti domačijo. Pridno je gospodaril. Lepo se mu je redila živinica, in polje je dajalo bogate letine.

Tiste čase se je svet kaj hitro izpreminjal. Po dolinah so se že vile železne kače, ljudi pa se je polastilo neukrotljivo hrepenenje po tujini. Odhajali so z domov v svet in se vračali čez nekaj let jako izpremenjeni. Drugače so govorili kot prej, drugače se vedli in očitno prezirali one, ki so se zvesto držali rodne grude in navad svojih očetov.

Anže je imel mladega soseda, ki se je tudi vrnil iz tujine drugačen, kot je bil prej. Sosed je obdolžil Anžeta, da je za njegove odsotnosti prestavil mejnike in si s tem krivično prilastil tujo posest. Anže se je branil in dokazoval, da to ni res, pa nasprotnik se ni dal prepričati. Kar svojevoljno je krivičnik prestavil mejnik pol sežnja v Anžetov svet, češ, da je bil prej mejnik tam.

»To ni res, ti si lažnik in krivičnež!« se je branil Anže.

»Za te besede te grem povrhu še tožit, če jih ne prekličesh,« mu odvrne sosed.

Anže je bil sedaj v hudi zadregi. Če bi preklical izgovorjene besede, bi s tem priznal, da trdi sosed res prav, in svet bi bil sosedov. Na drugi strani pa ima zopet sitnosti s sodnijo, če besed ne prekličesh.

Tako se je boril Anže sam s seboj, ne vedoč za izhod iz te neprilike.

Pa se ustavi nekaj dni nato pred Anžetovo hišo imeniten gospod in pobara Anžeta: »Ali ste vi Anže?«

»Seveda sem, gospod,« odgovori ta ves v strahu, ker si je mislil, da bodo gotovo kake sitnosti z gosposko.

A gospod prijazno pristopi k Anžetu, mu seže v roko in pravi: »Hvala vam, Anže! Dolžan sem vam toliko, da ne vem, kako bom poplačal. Saj se še spomnite onega dogodka na planini, ko ste dali mlademu človeku kosček kruha. To sem bil jaz, takrat ubožen študent, ki sem potoval iz mesta domov brez vseh sredstev. Da bi ne bilo vas, bi me bila zgrudila lakota. Dolžan sem vam vse svoje življenje, zahtevajte primerno plačilo.«

Anže se je komaj še spomnil onega dogodka, ker se je vršil pred dvajsetimi leti.

Tujec pa zopet nadaljuje: »Sedaj sem sodnik tu v vašem kraju in vam nekoliko povrnem vašo dobroto.«

Ko Anže to sliši, se hitro spomni na spor s sosedom in v eni sapi dopove vse to sodniku, proseč ga nazadnje: »Gospod sodnik, prosim, svetujte mi, kaj naj storim!«

Sodnik naredi resen obraz in po kratkem premisleku pravi: »Ne oziram se na ta spor, ki ste mi ga ravnokar razodeli, a rečem vam za vse slučaje: Ne tožite se! Ne tožite se, vam pravim še enkrat! Rajši trpite nekaj škode; ta škoda se vam bo gotovo kmalu na drug način plačala. Če se boste ravnali po tem mojem nasvetu, bo to največje plačilo, ki vam ga morem dati za ono dobroto, ki ste mi jo izkazali pred dvajsetimi leti.«

Sodnik se je takoj nato poslovil in odšel svojo pot.

Anže je začudeno gledal za sodnikom. Misli si je na tihem, da mu bo sodnik morda vendar stisnil kaj okroglega v roko.

Od tedaj je Anže večkrat razmišljeval o sodnikovih besedah.

»On že ve, zakaj mi je odsvetoval tožbarjenje, saj je sodnik,« je govoril časih sam s seboj.

Res se je Anže kmalu pobotal s svojim sosedom. Ni se hotel tožariti, rajši je izgubil kos zemlje. Sklenil je namreč, da se bo do skrajnosti držal sodnikovega nasveta. Bal se je vedno, da ga bo hudobni sosed kmalu zopet pri čem drugem osleparil. A ta se za Anžeta ni več menil, bolj se je pa zaganjal v druge. Tožaril se je vsekrižem. Kmetje niso več drugega govorili kot o tožbah, in pri tem se je marsikdo domislil, kje in kako bi lahko tudi on pritisnil svojega mejaša. V kratkem so bili skoro vsi gospodarji zapleteni v tožbe. To se je širilo kot požar in kuga.

Anže se je na vse načine izogibal vsakega prepira, da bi ne prelomil svojega sklepa. Videl je, kako tožbarji počasi zapravljajo svoje domove, in to je potrjevalo nauk, ki mu ga je dal sodnik. Celotisti, ki so pravde večkrat dobili kot izgubili, so šli v gospodarstvu rakovo pot.

Anže je v nekaj letih izprevidel, da mu je sodnik res drago plačal dobroto. Po vasi so že peli bobni, in nekdanji prezirani Anže je začel kupovati zemljo. Saj je šlo vse pol zastonj, ker je imel malokdo kaj prihranjenega denarja. Pobrале so največ tožbe in razvade, ki so se jih ljudje nalezli od bogatejših ljudi v tujini. Anže pa je imel neobremenjeno posestvo in še nekaj denarja na strani. Nakupil je s tem toliko sveta, da je postal najbogatejši kmet v vasi.

Sosed, ki si je krivično prilastil nekaj Anžetove zemlje, je zaradi pravdanja prišel tako daleč, da so mu slednjič prodali celo hišo. In slučaj je menda hotel, da je zapuščen umrl pod Anžetovo streho.

Anžetovi potomci pa so še danes najtrdnjši kmetje v vasi in vsi se držijo zvesto nauka, ki je privedel njihovega prednika do blaginje in sreče.

Vladimir Ilešič

Mladosti leta,
rodila vi ste meni cvetja malo,
še tega rož'ce so se koj osule.